

Klaudia WOJTKOWIAK

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ORCID: 0009-0006-1894-4626

Polityka Unii Europejskiej w przeciwdziałaniu antysemityzmowi

Streszczenie: Europa od epoki starożytności, przez średniowiecze, renesans, barok, oświecenie aż do współczesności jest zarówno czynnym, jak i biernym świadkiem jednej z wielu dyskryminacji – antysemityzmu. Rosnąca fala antysemityzmu w Europie spowodowała, że Unia Europejska zobowiązała się do zapobiegania wszelkim formom antysemityzmu, zwalczania ich oraz wspierania życia żydowskiego. Niniejszy artykuł przedstawia analizę poszczególnych elementów polityki publicznej Unii Europejskiej w zakresie przeciwdziałania antysemityzmowi od 2012 r. do 2024 r.

Słowa kluczowe: Unia Europejska, antysemityzm, przeciwdziałanie antysemityzmowi, strategia UE w sprawie zwalczania antysemityzmu, FRA

Wstęp

Unia Europejska, dostrzegając rangę problemu, skupia swoje wysiłki na przeciwdziałaniu antysemickim aktom przemocy, które można podzielić na fizyczne, mentalne i emocjonalne w konsekwencji prowadzące do uszczerbku wszystkich trzech materii ciała fizycznego, mentalnego i emocjonalnego ofiary. Pierwsza część artykułu jest próbą nadania kontekstu historyczno-politycznego, by w sposób jak najbardziej zrozumiały zaprezentować czytelnikom początki antysemityzmu oraz życia żydowskiego w Europie. A to z perspektywy psychologicznej może mieć swoje źródło w teorii uprzedzeń, wynikającej ze stereotypów czy schematów wychowawczych przekładających się na negatywne postawy wobec Żydów. Następnie przytoczona zostanie robocza definicja antysemityzmu wydana przez Międzynarodowy Sojusz na rzecz Pamięci o Holokauście (IHRA) oraz wybrane przez autorkę publikacji dwie inne definicje antysemityzmu. Wybór jest uzasadniony subiektywnym kryterium przystępności językowej i skuteczności komunikacyjnej definicji, które według autorki mogą być łatwiej zapamiętane przez czytelników. W dru-

giej części opisane zostały wyniki badań przygotowane przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA). Pierwsze w historii badanie dotyczące dyskryminacji i przestępstw z nienawiści wobec Żydów w Unii Europejskiej: doświadczenia i postrzeganie antysemityzmu miało miejsce w 2012 r. oraz drugie badanie z 2018 r. – Doświadczenie i postrzeganie antysemityzmu. Następnie przytoczono trzecie badanie na temat dyskryminacji i przestępstw z nienawiści wobec Żydów w UE opublikowane 11 lipca 2024 r. W ostatniej części przybliżono założenia pierwszej w historii Strategii Unii Europejskiej w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego z 2021 r.

Publikacja ma za zadanie zweryfikować postawioną hipotezę badawczą: Polityka Unii Europejskiej w obszarze przeciwdziałania antysemityzmowi od 2012 r. do 2024 r. wykazuje rozszerzanie zakresu działań, co odzwierciedla zarazem wzrost problemu w Europie, jak i jego znaczenie w agendzie politycznej Unii Europejskiej. Kolejnym elementem w niniejszym artykule jest pokazanie celu badawczego: Jakie formalne instrumenty prawne oraz instytucjonalne inicjatywy Unia Europejska zaimplementowała w odpowiedzi na problem antysemityzmu w Europie? Pytanie badawcze, takie jak: Jak zmieniało się podejście Unii Europejskiej do problemu antysemityzmu od 2012 r. do 2024 r.? pomoże autorce publikacji wyciągnąć ostateczne wnioski. Wybrane ramy czasowe wynikają z rozpoczęcia inicjatyw przeciwdziałających antysemityzmowi przez Unię Europejską. W artykule nie podejmuje się próby oceny skuteczności tych działań, które z założenia mają przeciwdziałać antysemityzmowi. Ocena skuteczności działań będzie możliwa po szczegółowej analizie dostępnych sprawozdań dotyczących wzrostu przejawów antysemityzmu szczególnie po 7 października 2023 r. Artykuł koncentruje się na tym, jakie inicjatywy Unii Europejskiej (inicjatywy w rozumieniu dokumentów i formalnych struktur organizacyjnych o charakterze strategicznym, politycznym i doradczym) adresują problem antysemityzmu i co rekomendują. Ze względu na charakter analizowanego problemu, materiał badawczy stanowiły źródła pierwotne, takie jak: Opinia Europejskiego Komitetu Regionów, Strategia Unii Europejskiej w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego (2021–2030), komunikaty Komisji Europejskiej, rezolucja i deklaracje unijne, badania przeprowadzone przez Agencję Praw Podstawowych oraz źródła wtórne, takie jak relacje medialne. Zastosowano metodę analizy dokumentów dotyczących przeciwdziałania i zwalczania przejawów antysemityzmu. Najważniejsze kryteria doboru źródeł to czynniki, takie jak: wiarygodność – wymienio-

ne w treści i bibliografii źródła zostały przygotowane przez instytucje unijne, instytucje OBWE, stowarzyszenia oraz organizacje żydowskie, dostępność – źródła pochodzą z oficjalnych stron internetowych, przydatność i powiązanie z tematem artykułu – wybrane źródła odnoszą się do analizowanego zagadnienia, aktualność – źródła pochodzą z przyjętych przez autorkę ram czasowych. Artykuł porządkuje i systematyzuje działania Unii Europejskiej wobec problemu antysemityzmu.

Od antyjudazmu do antysemityzmu

Pytanie o to „Na ile wiedza o Żydach jest inkorporowana do historii Polski?” padło podczas dyskusji panelowej o książkach z serii „Z dziejów CKŻP” na Sesji Naukowej Żydostwo polskie chce i będzie żyć. Centralny Komitet Żydów w Polsce w 80. rocznicę powstania (dr hab. Piotr Forecki, 25.02.2025) – Profesor Andrzej Żbikowski odpowiedział, że Żydzi są poza historią Polski. Dyskusja podczas sesji naukowej dotyczyła sytuacji Żydów w Polsce po II wojnie światowej, ale to pytanie i rozważanie zarazem, według autorki jest uniwersalne i kompatybilne ze zjawiskiem antysemityzmu i jego wzrostem w państwach europejskich zamieszkiwanych przez Żydów obecnie. Zatem na ile wiedza o Żydach jest inkorporowana do historii każdego z państw Unii Europejskiej, gdzie są obecne Żydzi i antysemityzm? Jak wskazują badania (*Drugie badanie dotyczące dyskryminacji i przestępstw z nienawiści wobec Żydów w UE*, Streszczenie, 2018, s. 5; *Jewish people's experiences and perceptions of Antisemitism*, 2024, s. 13; Żydowskie Stowarzyszenie Czulent, 2021, s. 8, 22) antysemityzm nadal czerpie z mocnych fundamentów zbudowanych przez stereotypy (z minionych epok) na temat Żydów, które ku zdziwieniu autorki nie tracą daty ważności dla współczesnych antysemitów. Stereotypy i kłamstwa nadal są motywem głównym lub dodatkowym podczas popełniania przestępstwa z nienawiści na Żydach. Antysemityczne przestępstwo bazujące na stereotypach i rasizmie najczęściej opiera się o stereotyp zmywy, kontroli świata, chciwości, Żydów jako morderców Jezusa czy kontroli finansów na świecie (*Jewish people's experiences and perceptions of Antisemitism*, 2024, s. 13–14; ODIHR, 2017, *Understanding Anti-Semitic Hate Crimes and Addressing the Security Needs of Jewish Communities A Practical Guide*, s. 42; ODIHR, 2018, *Addressing Anti-Semitism through Education Guidelines for Policymakers*, s. 21–28). Brak edukacji na temat historii Żydów w Europie w połączeniu z niesłabnącymi ste-

reotypami są efektem obrania alternatywnej polityki historycznej przez rządzących. Pierre Norra w swojej książce *Między pamięcią a historią* wskazał, że „Między pamięcią a władzą potrzebujemy historyka bardziej niż kiedykolwiek dotąd”, tak Jean – Paul Sartre w *Rozważaniach o kwestii żydowskiej* – dodaje, że historia jest zbiorem danych, ale te dane zależą od tego jak wyobraża je sobie historyk. Tematem publikacji nie są analizy polityk historycznych i podręczników szkolnych, ani Polski ani pozostałych państw Unii Europejskiej, gdzie problem antysemityzmu jest widoczny w dyskursie publicznym, ale analiza danych z raportów i sprawozdań pokazuje, że jedna trzecia młodych Europejczyków niewiele wie o Holokauście (DW, 2024), a co piąty Europejczyk nigdy nie słyszał o Holokauście. Pomimo wielowiekowej tradycji i obecności Żydów w Europie, jedynie 3% Europejczyków czują się bardzo dobrze wyedukowani w obszarze historii, zwyczajów i praktyk żydowskich. Chodzi tutaj szczególnie o to, że Europejczycy nie są świadomi tego, że Żydzi europejscy i Europejczycy o korzeniach żydowskich (posługiwanie się dwoma definicjami jest celowe, bo Żydem/Żydówką można być w kontekście narodowym, religijnym, kulturowym i tożsamościowym łącznie lub wybierając tylko tę opcję/opcje, która/e są bliskie wybranej osobie) są na kontynencie europejskim już od I w. n.e. (Galia, tereny objęte rzymskimi wpływami). Od III w. n.e. Żydzi zamieszkują Hiszpanię, Niemcy od wieku IV n.e., a w wyniku migracji spowodowanej wpędzeniami, pogromami i licznymi ograniczeniami utrudniającymi codzienne funkcjonowanie, Żydzi wędrowali na wschód Europy, zasiedlając między innymi Polskę od wieku IX n.e. (Keff, 2013, s. 11–58). Początki antysemityzmu sięgają antyjudazmu datowanego na początki Diaspory, czyli wygnania narodu żydowskiego do Babilonii tj. VI w. p.n.e. (Lazare, 2016, s. 10–13; Wirtualny Sztetl, 2025).

Początki antysemityzmu datuje się na oświecenie, ponieważ religia w tej epoce w myśl oświeceniowych idei zwalnia swój wiodący kierunek na rzecz nauki i rozumu. I tak antyjudazm oparty od II w. n.e. na stereotypie Żyda – zabójcy Jezusa, przeobraził się w antysemityzm gospodarczy, ekonomiczny, polityczny, a w epoce pozytywizmu na kanwie teorii ewolucjonizmu w antysemityzm rasowy. Termin antysemitki pierwszy raz zastosował publicysta Wilhelm Maar na łamach „Allgemeine Zeitung des Deutschen Judentums” w 1879 r. jako zapowiedź nowego tygodnika o charakterze antysemitkim. W publikacji Maar uzasadniał swoje wrogie nastawienie do Żydów, odróżniając uprzedzenia wobec tradycyjnej religii i dyskryminację z powodu cech etnicznych.

Trzeba dodać, że fundamentem powstania przymiotnika antysemicki był termin semicki stworzony przez Gottfrieda Einchora na końcu XVIII w., który określał plemiona semickie, czyli grupę ludów o wspólnej kulturze i cechach przejawiających podobne zdolności (Wirtualny Sztetl, 2025; Wikipedia, 2025). Wiek XIX promował ideę tworzenia się państw narodowych (Keff, 2013, s. 13–58). A nazizm w wieku XX oparty na volkizmie, szczególnej formie nacjonalizmu, zapoczątkował w 1933 r. Holokaust (USHMM, 2025).

Antysemityzm to „określone postrzeganie Żydów, które może się wyrażać jako nienawiść do nich. Antysemityzm przejawia się zarówno w słowach, jak i czynach skierowanych przeciwko Żydom lub osobom, które nie są Żydami, oraz ich własności, a także przeciw instytucjom i obiektom religijnym społeczności żydowskiej”. To robocza definicja IHRA przyjęta przez 31 państw członkowskich IHRA w dniu 26 maja 2016 r. na podstawie zobowiązań wynikających z Deklaracji Sztokholmskiej z 2000 r. będącej efektem międzynarodowej konferencji poświęconej badaniom i upamiętnianiu Holokaustu (IHRA, 2025). Szczegółowe przejawy antysemityzmu można znaleźć na stronie internetowej Międzynarodowego Sojuszu na Rzecz Pamięci o Holokaucie. Natomiast przytoczyć należy przede wszystkim, takie przejawy jak:

- nawoływanie do zabijania i krzywdzenia Żydów w imię radykalnych ideologii czy ekstremistycznych poglądów religijnych oraz pomocy i usprawiedliwianiu takich czynów;
- powielanie, odtwarzanie, posługiwanie się fałszywymi stereotypami, które odmawiają człowieczeństwa Żydom;
- negowanie Holokaustu;
- oskarżanie Żydów jako narodu i państwa Izrael o wymyślenie i wyolbrzymienie Holokaustu;
- odbieranie Żydom prawa do samostanowienia;
- obarczanie Żydów jako narodu odpowiedzialnością za politykę i działania państwa Izrael (IHRA, 2025).

Współczesne przejawy antysemityzmu obecne są w życiu publicznym, szkołach, dyskursie medialnym oraz sferze religijnej, nieustannie stanowiąc niebezpieczeństwo dla życia społeczności żydowskiej. Nawiązując do wątku wojny w Strefie Gazy i rosnącego antysemityzmu, autorka artykułu pragnie zaznaczyć, że nie stawia znaku równości między krytyką działań państwa Izrael a antysemityzmem. Warto zauważyć, że należy postawić wyraźne oddzielenie między działaniami Izraela w Strefie Gazy, które z racji na temat artykułu nie zostaną poddane ocenie przez autorkę,

a zjawiskiem antysemityzmu. Jednakże trzeba dodać, że niestety coraz częściej krytyka Izraela „może stanowić kamuflaż dla nieakceptowanych społecznie postaw antysemitycznych”. Pomocną w odróżnianiu racjonalnej krytyki Izraela od krytyki o podłożu antysemitycznym jest tzw. koncepcja 3D – Trzy Kryteria Natana Szaranskiego. Pierwsze kryterium to delegalizacja, czyli odniesienie do odmawiania Żydom prawa do samostanowienia. Tutaj przykładem mogą być hasła o końcu istnienia państwa Izrael. Drugie kryterium głosi stosowanie podwójnych standardów wobec państwa Izrael. W praktyce z drugim kryterium mamy do czynienia wtedy, gdy osoba krytykuje państwo Izrael i jego mieszkańców za określone działania, ale nie zauważa lub celowo ignoruje takie same działania realizowane przez inne państwo. Ostatnim, trzecim kryterium jest demonizacja. Dotyczy demonizowania, wręcz przypisywania szatańskich cech narodowi żydowskiemu (Bulska, Haska, Wiśniewski, 2024, s. 41–44). Antysemityzm i jego przejawy w życiu codziennym Europejczyków w opinii autorki trafnie podsumowuje definicja zaproponowana przez Profesor Annę Landau-Czajkę, która antysemityzm określa jako „postawę wrogości wobec Żydów czy wobec ludzi żydowskiego pochodzenia, u której źródeł leży nie tyle nawarstwienie konkretnych konfliktów społecznych, co pewne cechy przypisywane Żydom czy żydostwu w ogóle. A te cechy im przypisywane mają swoje źródło nie w indywidualnych doświadczeniach, a powielanych kliszach i stereotypach” (Czajka-Landau, 1998).

Podsumowując, w powyższej części artykułu podjęto próbę nakreślenia kontekstu antysemityzmu oraz migracji Żydów do Europy przez minione epoki aż do współczesności. Zwrócono szczególną uwagę na wielowiekowe i powtarzające się stereotypy, które nieustannie stanowią trzon współczesnego antysemityzmu. Pokazano, jak brak wystarczająco odpowiedniej edukacji i obalania mitów na temat Żydów i Holocaustu sprzyja kształtowaniu europejskiego społeczeństwa, które nie jest społeczeństwem otwartym bez uprzedzeń. Paul Ricoeur w *Symbolice zła* pisał o tym, że pamięć ustanawia sens przeszłości. Wnioski sugerują potrzebę przyjęcia odpowiedzialności przez europejskie społeczeństwa, za zbiorową pamięć (w tym kontekście – pamięć o powtarzalności mitów i stereotypów oraz pamięć o Holokauście). Za zbiorową pamięć jesteśmy odpowiedzialni my – Europejczycy. Pamięć zbiorowa przejawia się między innymi w tradycjach rodzinnych i społecznościach religijnych (Halbwachs, 2022, s. 149–175). Ponosimy odpowiedzialność za tworzenie i powielanie stereotypów. Aby dotrzeć z prawdą do jak największej liczby mieszkańców Europy i próbować minimalizować zjawisko antyse-

mityzmu, Unia Europejska implementuje liczne inicjatywy, które zostaną opisane w dalszej części artykułu.

Antysemityzm w Europie – pierwsze, drugie i trzecie badanie przeprowadzone przez Agencję Praw Podstawowych

Jako źródło wiedzy o antysemityzmie w Unii Europejskiej można przyjąć badania przygotowane przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Pierwsze w historii badanie dotyczące dyskryminacji i przestępstw z nienawiści wobec Żydów w Unii Europejskiej: doświadczenia i postrzeganie antysemityzmu miało miejsce w 2012 r. W badaniu udział wzięło osiem państw i niemalże 6000 ankietowanych. Wyniki przeprowadzonej analizy przez FRA wyraźnie ujawniają wysoki poziom dyskryminacji w wymienionych państwach. 66% ankietowanych uważa, że antysemityzm jest problemem w badanych państwach członkowskich (*Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitisms*, 2013, s. 15). Niepokoić może fakt, że niemalże połowa badanych, bo 46% obawia się, że zostanie słownie obrażona lub będzie publicznie nękana z powodu bycia Żydem. Warto jeszcze zauważyć, że 33% respondentów wyraża zaniepokojenie możliwością fizycznego ataku w kraju, w którym mieszkają, z powodu bycia Żydem (*Discrimination...*, 2013, s. 29–35, 50, 56). Wyniki badań z 2012 roku pokazały, że dla 76% respondentów problem antysemityzmu wzrósł w porównaniu z ostatnimi pięcioma latami. Narastający antysemityzm dostrzeżono nie tylko w sferze edukacji czy zatrudnienia, ale szczególnie w Internecie. Średnia z ośmiu badanych państw członkowskich w ocenie przejawów antysemityzmu wobec społeczności żydowskiej wykazała, że przejawy antysemityzmu w Internecie dla 75% badanych są bardzo dużym problemem (*Discrimination...*, s. 12–15; Komisja Europejska, komunikat prasowy FRA I badanie, 2013, s. 3).

Według wniosków FRA, opinie sformułowane w 2012 r. przez nadal wszechobecny antysemityzm zachowują swoją ważność w 2018 r. Pierwsze badanie sprawiło, że 6 grudnia 2018 r. przyjęto Deklarację Rady w sprawie zwalczania antysemityzmu i wypracowania wspólnego podejścia do bezpieczeństwa, tak aby skutecznie chronić społeczność i instytucje żydowskie. Drugie badanie w 2018 r. – Doświadczenie i postrzeganie antysemityzmu tym razem objęło dwanaście państw i było największym (na tamten czas) badaniem przeprowadzonym na ludności żydowskiej.

Udział wzięło aż 16 500 osób identyfikujących się jako Żydzi (*Drugie badanie dotyczące dyskryminacji i przestępstw z nienawiści wobec Żydów w UE*, Streszczenie, 2019, s. 1–3). Drugie badanie również przynosi nieoptymistyczne rezultaty. Respondenci oceniają antysemityzm jako najbardziej problematyczny w Internecie i mediach społecznościowych (89%), a następnie w przestrzeni publicznej (73%), mediach (71%) i życiu politycznym (70%). W przeciągu pięciu lat antysemityzm w Internecie wzrósł o 5% (*Experiences and perceptions of antisemitism Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU*, 2019, s. 10–11). Aż 80% badanych wskazało, że to właśnie Internet jest najczęściej wybieranym obszarem do publikowania negatywnych opinii o Żydach (*Drugie...*, 2019, Streszczenie, s. 3). 85% respondentów uważa antysemityzm za poważny problem w kraju, w którym żyje. Aż dla 89% uczestników badania omawiany problem wzrósł w ciągu pięciu lat (*Experiences...*, 2019, s. 11, 15). Jedna z respondentek – kobieta w wieku 35–39 lat z Holandii – powiedziała „Wydaje się, że Holandia jest zmęczona antysemityzmem. Wydaje się, że jest to temat, który się banalizuje, a w mediach społecznościowych jest postrzegany jako bardzo normalny. [...] To bardzo niepokojące!” (*Drugie...*, 2019, s. 3). W rozważaniach 38% badanych pojawił się pomysł emigracji z powodu braku poczucia bezpieczeństwa. Inna uczestniczka badania podzieliła się swoimi obawami – kobieta w wieku 30–34 lata, z Belgii – powiedziała „Bardzo boję się o bezpieczeństwo mojego dziecka, które chodzi do szkoły żydowskiej. Codziennie zadaję sobie pytanie, czy nie powinnam wysłać go do szkoły gdzie indziej?”. Wynik przeprowadzonego badania w 2018 roku ukazuje negatywne oblicze i wzrost antysemityzmu w Europie na przestrzeni kolejnych lat. Społeczność żydowska w Unii Europejskiej na co dzień nie jest wolna od obaw o bezpieczeństwo i swobodę życia swojego i swoich najbliższych. Doświadczenie nękania na tle antysemickim dotknęło około 39% respondentów (*Experiences...*, 2019, s. 45, 48).

W trzecim badaniu FRA, na pytanie jak dużym problemem jest antysemityzm w twoim państwie, 84% ankietowanych uznało, że antysemityzm jest trzecim, co do ważności problemem tuż za rosnącymi cenami i zbrojną, rosyjską agresją na Ukrainę z 2022 r. W badaniu udział wzięło prawie 8000 osób identyfikujących się jako Żydzi z trzynastu państw członkowskich Unii Europejskiej (*Jewish people's experiences and perceptions of Antisemitism*, 2024, s. 23–24). Po trzecim badaniu FRA w 2023 r., ale jeszcze przed atakiem Hamasu na Izrael, z Europy do Izraela wyemigrowało około 30% Żydów europejskich (*Ibidem*, s. 96).

Dla 80% badanych akty antysemityzmu wzrosną w przeciągu kolejnych pięciu lat. 37% z nich doświadczyło nękania. Aż 60% ankietowanych obawia się o bezpieczeństwo swojej rodziny. 76% respondentów celowo ukrywa swoją tożsamość (Komunikat prasowy FRA III badanie, 2024).

Tabela 1

Badania przeprowadzone przez Agencję Praw Podstawowych

Badanie	Metodologia	Państwa	Ankietowani
Przeprowadzenie pierwszych w historii badań dotyczących dyskryminacji i przestępstw z nienawiści wobec Żydów w Unii Europejskiej: doświadczenia i postrzeganie antysemityzmu w 2012 roku.	Ankieta online IX–X 2012	Belgia, Francja, Niemcy, Węgry, Włochy, Łotwa, Szwecja, Wielka Brytania	5 847 16 lat i więcej
Przeprowadzenie drugich badań – Doświadczenie i postrzeganie antysemityzmu w 2018 roku.	Ankieta online V–VI 2018	Austria, Belgia, Niemcy, Dania, Hiszpania, Francja, Węgry, Włochy, Łotwa, Holandia, Polska, Szwecja, Wielka Brytania	16 500 16 lat i więcej
Przeprowadzenie trzeciego badania FRA na temat dyskryminacji i przestępstw z nienawiści wobec Żydów w UE w 2023 roku.	Ankieta online I–VI 2023	Austria, Belgia, Czechy, Dania, Francja, Niemcy, Węgry, Włochy, Holandia, Polska, Rumunia, Hiszpania, Szwecja	7 992 16 lat i więcej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań FRA.

Tabela 2

Komparatystryka – wybrane pytania w trzech badaniach FRA

Pytanie	I Badanie	II Badanie	III Badanie
Poziom antysemityzmu wzrósł w porównaniu z ostatnimi pięcioma latami.	76%	89%	80%
Antysemityzm określany jako pilny problem do rozwiązania.	66%	85%	84%
Internet jako najczęściej wybierany obszar do publikowania negatywnych opinii o Żydach.	75%	89%	90%
Doświadczenie jakiejś formy nękania (Żydzi, którzy eksponują przedmioty identyfikujące ich jako Żydów).	21%	39%	37%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań FRA.

Podsumowując powyższą analizę należy zaznaczyć, że państwa biorące udział w badaniach to państwa, gdzie respondenci stanowią naj-

większy procent szacowanej populacji Żydów w Europie. Trzy badania przeprowadzono pod nadzorem Agencji Praw Podstawowych za pomocą kwestionariusza online. W badaniach mogły wziąć udział osoby w wieku 16 lat i więcej. Za cel badań obrano próbę zrozumienia doświadczeń Żydów związanych z dyskryminacją, nienawiścią, strachem o bezpieczeństwo własne i swoich najbliższych, życiem codziennym, incydentami antysemitycznymi, prześladowania online i offline, indywidualnym poczuciem dyskryminacji w szkole i pracy (*Jewish people's experiences and perceptions of Antisemitism*, 2024, s. 9). To, na co warto zwrócić uwagę, to zmieniająca się liczba respondentów biorących udział w badaniach. Spadek liczby osób identyfikujących się jako Żydzi w trzecim badaniu, może być efektem świadomej emigracji Żydów z Europy do Izraela po przeprowadzeniu drugiego badania i/lub świadomej rezygnacji z przyznania się do bycia Żydem z obawy o bezpieczeństwo swoje i swoich najbliższych. Znaczący spadek liczby Europejczyków identyfikujących się jako Żydzi może sygnalizować trwanie w tak zwanej ułomnej tożsamości (termin ułomna tożsamość zaczerpnięty za Joanną Wiszniewicz) i wstydzie, niesprzyjających dobrostanowi emocjonalnemu i mentalnemu.

Polityka w sprawie zwalczania antysemityzmu w Unii Europejskiej

Celem Unii Europejskiej jest Europa wolna od antysemityzmu i wszelkich form dyskryminacji, dlatego jej działania skupiają się wokół pamięci, edukacji i ustawodawstwa. W wyniku zorganizowanego seminarium w sprawie praw podstawowych, które dotyczyło nie tylko antysemityzmu, ale także nienawiści wobec muzułmanów, Komisja Europejska w 2015 r. powołała koordynatorkę ds. zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego – Katharinę von Schnurbein. Trzeba wspomnieć, że jest to pierwsze stanowisko o takim charakterze w Komisji Europejskiej. Następnie w 2017 r. Parlament Europejski przyjął rezolucję w sprawie walki z antysemityzmem. Warto zauważyć, że kolejną inicjatywą Rady było przyjęcie rezolucji w sprawie zwalczania antysemityzmu w 2018 r. To, że walka z antysemityzmem jest kwestią priorytetową świadczy fakt, że w grudniu 2019 r. wiceprzewodniczący komisji ds. promowania europejskiego naszego stylu życia, otrzymał obowiązki w zakresie przeciwdziałania

antysemityzmowi. Dokładnie rok później Rada Europejska uchwaliła następną deklarację w sprawie uwzględniania walki z antysemityzmem we wszystkich obszarach polityki. Z drugiej jednak strony wiele aspektów polityki w obszarze zwalczania antysemityzmu leży po stronie obowiązków państwowych państw członkowskich. Można powiedzieć, że Unia Europejska stoi na straży porządku, ponieważ dostarcza państwom członkowskim kierunek działań, sprawdza postępy w ich realizacji oraz wspiera je za pomocą funduszy unijnych (Komisja Europejska, komunikat prasowy, 2024). Wsparciem dla państw członkowskich, które wdrażają Deklarację Rady w sprawie zwalczania antysemityzmu jest powołana Grupa Robocza ds. Zwalczania Antysemityzmu. Jednak dotychczasowe działania wydają się być nadal niewystarczające. Potrzeba edukacji będzie zwiększała świadomość na temat tego, że żydowskie dziedzictwo kulturowe było i jest integralną częścią Europy, (*Opinia Europejskiego...*; Komisja Europejska 2025). Kolejną ważną inicjatywą, jak nie najważniejszą jest przyjęcie pierwszej w historii Strategii Unii Europejskiej w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego przedstawioną przez Komisję Europejską 5 października 2021 r. Strategia ma pomagać państwom członkowskim w walce z antysemityzmem i wspieraniu życia żydowskiego w Unii Europejskiej na podstawie trzech filarów. A pamięć o Holokauście jest elementem pamięci o wspólnej, europejskiej historii. Konieczność przeciwdziałania antysemityzmowi podkreślił także Margaritis Schinas „Antysemityzm jest nie do pogodzenia z wartościami Unii Europejskiej i naszym europejskim sposobem życia. Ta strategia – pierwsza tego rodzaju w historii – jest wyrazem naszego zobowiązania do jego zwalczania we wszelkich jego postaciach oraz do zapewnienia przyszłości żydowskiego życia w Europie i poza nią. Jesteśmy to winni ofiarom Zagłady, jesteśmy to winni ocalałym i jesteśmy to winni przyszłym pokoleniom” (Komisja Europejska, komunikat prasowy, 2024). Trzy filary strategii skupiają się wokół działań zapobiegania wszelkich formom antysemityzmu i zwalczania ich, ochrony i wspierania życia żydowskiego w Unii Europejskiej oraz edukacji, badań naukowych i pamięci o Holokauście (*European Union Strategy...*, s. 1–25). Według założeń strategii publikacja szczegółowych raportów będzie dostępna w 2024 i 2029 r. A zawartość publikacji zawierać będzie dane wynikające z przyjętych państwowych strategii i polityk państw członkowskich. Strategia obejmuje realizację działań w latach 2021–2023 (Komisja Europejska, 2024).

Tabela 3

Działania Unii Europejskiej w walce z antysemityzmem

Rok	Działanie	Cel
2005	Rezolucja parlamentu Europejskiego w sprawie Holokaustu, antysemityzmu i rasizmu	Przestrzeganie najwyższych standardów praw człowieka
2015	Koordinator ds. zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego	Zapobieganie i zwalczanie rasizmu, nietolerancji, dyskryminacji i antysemityzmu
2017	Rezolucja w sprawie walki z antysemityzmem	Zapobieganie brutalnym atakom antysemickim. Zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom żydowskim. Organizacja społeczeństwa obywatelskiego
2018	Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie wzrostu przemocy naofaszystowskiej w Europie	Potępienie i przeciwdziałanie w negowaniu Holokasu
2018	Deklaracja w sprawie zwalczania antysemityzmu	Propozycja strategii dotyczących zapobiegania rasizmowi, ksenofobii, radykalizacji i brutalnemu ekstremizmowi po to, aby zapobiegać wszelkim formom antysemityzmu i zwalczaniu tego zjawiska
2020	Deklaracja w sprawie uwzględnienia walki z antysemityzmem we wszystkich obszarach polityki	Państwa członkowskie przyjmują postanowienie Komisji Europejskiej o uznaniu walki z antysemityzmem za jeden z priorytetów
2020	Projekt rezolucji Parlamentu Europejskiego w sprawie Holokaustu i zapobiegania zbrodniom przeciwko ludzkości w erze cyfrowej	Zapobiegania zbrodniom przeciwko ludzkości w erze cyfrowej
2020	Unijny plan działania przeciwko rasizmowi na lata 2020–2025	„Zjednoczeni w różnorodności”
2021	I w historii strategia Unii Europejskiej w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego	Trzy filary działań: – zapobieganie wszelkim formom antysemityzmu i ich zwalczanie; – ochrona i wspieranie życia żydowskiego w UE; – edukacja, badania naukowe i pamięć o Holokauście
2022	Konkluzje Rady Europejskiej w sprawie zwalczania rasizmu i antysemityzmu	Wezwanie państw członkowskich do opracowania państwowych strategii wdrażających unijny plan przeciwko antysemizmowi do końca 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Pierwsza w historii strategia Unii Europejskiej w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego jest odpowiedzią na

niepokojące wyniki badań przeprowadzonych przez Agencję Praw Podstawowych. Podsumowując powyższe zestawienie działań podjętych przez Unię Europejską w sprawie zapobiegania, zwalczania antysemityzmu oraz wspierania życia żydowskiego w Europie, autorka publikacji potwierdza, że polityka publiczna Unii Europejskiej w tym zakresie od 2012 r. do 2024 r. rozwijała się, stwarzając prawne uregulowania dla europejskiej społeczności żydowskiej, by ta nie czuła się zagrożona. W obliczu analizy badań, działania te są nadal niewystarczające. Dokonano przeglądu dotychczasowych dyrektyw, strategii, rezolucji i badań FRA, prezentujących wzrost antysemityzmu w Europie między 2012 r. a 2018 r. oraz między 2018 r. a 2024 r. A osiągnięcie założonych celów strategii zaburzył atak terrorystyczny Hamasu na państwo Izrael z dnia 7 października 2023 r. oraz odpowiedź zbrojna Izraela w Strefie Gazy.

Zakończenie

Powyższy artykuł skupia się na ukazaniu zjawiska antysemityzmu w Europie w latach 2012–2024. Postawiona hipoteza badawcza została zweryfikowana pozytywnie, ponieważ wykazano, że polityka Unii Europejskiej w obszarze przeciwdziałania antysemityzmowi od 2012 roku rozszerza zakres działań, co odzwierciedla zarazem wzrost problemu w Europie, jak i jego znaczenie w agendzie politycznej Unii Europejskiej. Pierwsza w historii Strategia Unii Europejskiej na rzecz zwalczania antysemityzmu zachęca państwa członkowskie do realizacji strategii w obszarze monitorowania oraz planowania działań przeciwko antysemityzmowi, zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony społeczności żydowskich, zwalczania antysemityzmu w Internecie oraz zgłaszania i rejestrowania przypadków antysemityzmu (Komisja Europejska, komunikat prasowy FRA III badanie, 2024). Autorka publikacji omówiła szczegółowo cel badawczy analizując: działania podejmowane przez Unię Europejską w odpowiedzi na problem antysemityzmu w Europie. Wynik przeprowadzonej analizy badań Agencji Praw Podstawowych z 2012, 2018 i 2023 r. wyraźnie prezentuje wzrost antysemityzmu, nękania w sferze Internetu oraz obawy o bezpieczne życie w Europie. Przejawy antysemityzmu w krajach członkowskich Unii Europejskiej zwiększają się na przestrzeni lat. 44% młodych europejskich Żydów doświadczyło prześladowań na tle antysemickim. 71% europejskich Żydów unika noszenia lub eksponowania przedmiotów, które mogłyby ich zidentyfikować jako Żydów. 85% europejskich Żydów uważa antysemityzm za poważny

problem (*Towards an Eu free from antisemitism, EU Strategy on Combating Antisemitism and Fostering Jewish Life*, 2021, s. 1–3). Implementacja inicjatyw unijnych w walce z antysemityzmem bez zrozumienia kontekstu historycznego europejskich Żydów i ewolucji antysemityzmu na przestrzeni czasu nie miałyby sensu. Zdaniem autorki, jeden z trzech filarów strategii omawianych powyżej, jakim jest edukacja, badania i pamięć o Holokauście jest fundamentem do tworzenia inkluzywnego społeczeństwa.

W trzecim badaniu FRA aż 75% respondentów odpowiedziało, że czują się obarczani odpowiedzialnością za działania izraelskiego rządu tylko dlatego, że są Żydami. Ostatnie badanie przeprowadzono przed atakiem Hamasu na Izrael i przed zbrojnym odwetem Izraela na Strefę Gazy. Organizacje żydowskie tuż po 7 października 2023 r. odnotowały wzrost incydentów antysemitycznych o 400% (Komunikat Prasowy FRA, 2024). Prof. Dariusz Stola w książce *Kampania antysyjonistyczna w Polsce 1967–1968* zastosował pojęcie antysemita marcowy w stosunku do uczestników wydarzeń Marca 1968, które doprowadziły do wygnania Żydów polskich i tym samym do zakończenia wspólnej 800-letniej tradycji (*Zapiski z Wygnania...*, 2024). Dokonując podsumowania, za każdą liczbą i procentem kryje się człowiek – jego historia, niepokoje, wątpliwości i cierpienie. Sławomir Mrożek napisał, że „Antysemityzm jest nienawiścią jednego, co ludzkie, do czego innego, też ludzkiego...” (Buryła, 2024, s. 26). Każde przestępstwo z nienawiści jest świadectwem osobistych tragedii. Na kanwie wydarzeń w Strefie Gazy napięcia społeczne wywołane przez politykę Izraela rodzą i/lub rozbudzają uśpione (dając pretekst) postawy nienawiści wobec Żydów w Europie, które dalej utrwalają stereotypy o nich. Autorka publikacji na podstawie dokonanej analizy źródłowej i materiałów medialnych stwierdza, że konflikt w Strefie Gazy definiuje nowe oblicze współczesnego antysemityzmu. Antysemityzm jest zjawiskiem trwającym nieprzerwanie od wieków. Natomiast można zauważyć pewną tendencję. Wydarzenia o charakterze państwowym, a szczególnie międzynarodowym naruszają stabilność społeczną. Podczas społecznej zawieruchy grupy czy też tłumy powołują do życia mechanizm kozła ofiarnego, czyli obciążają odpowiedzialnością najczęściej mniejszości problemami, na które te mniejszości realnie nie mają wpływu (Girard, 1991). Autorka publikacji na podstawie teorii mimetycznej Girarda skłania się do refleksji nad charakterem współczesnych manifestacji, gdzie tłum wyraża sprzeciw wobec polityki państwa Izrael, co przeradza się coraz częściej w obarczanie winą całej, międzynarodowej społeczności żydowskiej, przybierając tym samym formę antysemityczną.

Autorka zastanawia się, na ile obecni w tłumie uczestnicy wydarzeń kierują się świadomą nienawiścią, a na ile są to postawy wynikające z emocji i uproszczenia rzeczywistości w rezultacie, m.in. braku odpowiedniej edukacji. Autorka skłania się jeszcze do jednej refleksji: Na ile manifestacje czy inne formy zgromadzeń legitymizują postawy antysemickie, gdzie panuje przyzwolenie na wyrażanie nienawiści wobec Żydów? Taka manifestacja staje się przestrzenią, gdzie znika kamuflaż. W kontekście zauważalnego wzrostu antysemityzmu po wydarzeniach z 7 października 2023 r. autorka publikacji uważa, że warto spojrzeć na źródło zjawiska w sposób bardziej kompleksowy niż tylko przez pryzmat postawy nienawiści. Autorka proponuje, aby uwzględnić, takie czynniki jak deficyt edukacyjny, utrwalone stereotypy i klisze społecznie akceptowane oraz podatność na narrację medialną bazującą na ludzkich uczuciach (autorka nie neguje liczby ofiar w Strefie Gazy i nie boi się nazwać świadomego i celowego działania państwa Izrael w Strefie Gazy – co najmniej zbrodnią przeciwko ludzkości). Zasadnym jest wyróżnienie przez autorkę eskalacji antysemityzmu w Europie, czyli swoistego piku antysemityzmu. Autorka proponuje w tym kontekście pojęcie antysemitę post-Gaza (post-Gaza antisemite, Gaza activated antisemite). Osoba, która wyraża postawę nienawiści wobec Żydów pod pretekstem jawnej krytyki polityki izraelskiej, lecz w rzeczywistości posługuje się językiem uprzedzeń. Rozdział kończy się refleksją i nadzieją, że walka z antysemityzmem w Europie nie jest wyłącznie wiecznym czekaniem na Godota (na lepszą przyszłość), a dzięki zaproponowanym działaniom przez Unię Europejską – czasem efektywnego wdrażania i realizowania strategii zapobiegających incydentom antysemickim w Europie. Praktyczne rekomendacje i kierunki działań autorka zaproponuje po publikacji państwowych strategii przygotowanych przez członków wspólnoty europejskiej. Dopiero wtedy będzie możliwa ocena skuteczności podjętych działań w przeciwdziałaniu antysemityzmowi. Artykuł przyczynia się do wzrostu świadomości skali dyskryminacji obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej, którzy identyfikują się jako Żydzi/Żydówki.

Bibliografia

Książki

Arendt H. (2008), *Korzenie totalitaryzmu*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa.

- Buryła S. (2024), *Marzec a Zagłada. Plaszczyzny spotkania*, ŻIH, Warszawa.
- Czajka-Landau A. (1998), *W jednym stali domu. Koncepcje rozwiązania kwestii żydowskiej w publicystyce polskiej lat 1933–1939*, Wydawnictwo Neriton, Warszawa.
- Girard R. (1991), *Kozioł ofiarny*, Wydawnictwo Łódzkie, Łódź.
- Halbwachs M. (2022), *Spoleczne ramy pamięci*, Wydawnictwo Aletheia, Warszawa.
- Keff B. (2013), *Antysemityzm niezamknięta historia*, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa.
- Lazare B. (2016), *Antysemityzm. Historia i przyczyny*, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim.
- Le Bon G. (2023), *Psychologia tłumy, vis-a-vis etiuda*, Kraków.
- Margalit A. (2023), *Etyka pamięci*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa.
- Norra P. (2022), *Między pamięcią a historią*, Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Warszawa.
- Ricoeur P. (2015), *Symbolika zła*, Wydawnictwo Aletheia, Warszawa.
- Sartre P. J. (1957), *Rozważania o kwestii żydowskiej*, Biblioteczka po prostu, Warszawa.
- Stoła D. (2000), *Kampania antysyjonistyczna w Polsce 1967–1968*, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa.
- Wisniewicz J. (2009), *Przed i po szoku. Budowanie nowej tożsamości przez młodych emigrantów marcowych w Ameryce w: Społeczność żydowska w PRL przed kampanią antysemitką lat 1967–1968 i po niej*, pod red. Grzegorza Berenda, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa, s. 208–216.

Dokumenty UE:

- Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitisms*, 2013.
- Drugie badanie dotyczące dyskryminacji i przestępstw z nienawiści wobec Żydów w UE*, Streszczenie, 2019.
- European Union Strategy on combating antisemitism and fostering Jewish life (2021–2030)*, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/combating-antisemitism/eu-strategy-combating-antisemitism-and-fostering-jewish-life-2021-2030_en, 15.02.2025, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/combating-antisemitism/eu-strategy-combating-antisemitism-and-fostering-jewish-life-2021-2030/about-eu-strategy_en, 15.02.2025.
- Experiences and perceptions of antisemitism Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU*, 2019.
- Jewish people's experiences and perceptions of Antisemitism*, 2024.

Kluczowe dokumenty UE, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/combating-antisemitism/key-eu-documents_en?utm_, 16.02.2025.

Komisja Europejska, komunikat: *Unia równości: Unijny plan działania przeciwko rasizmowi na lata 2020–2025*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0565>, 15.02.024.

Komisja Europejska (2013), komunikat prasowy FRA I badanie, *Zwalczanie antysemityzmu – konieczność podjęcia lepiej ukierunkowanych działań*, https://fra.europa.eu/sites/default/files/pr-combating-antisemitism_pl.pdf, 16.02.2025.

Komisja Europejska, komunikat prasowy FRA II badanie, *Utrzymujący się antysemityzm utrapieniem UE*, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/pr-2018-persistent-antisemitism_pl.pdf, 16.02.2025.

Komisja Europejska, komunikat prasowy FRA III badanie (2024), *Poziom antysemityzmu w Europie jest nadal wysoki*, https://sites/default/files/fra_uploads/pr-2024-antisemitism_pl.pdf.

Komisja Europejska, *Grupa Robocza*, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/combating-antisemitism/working-group-combating-antisemitism_en, 15.02.2025.

Komisja Europejska, komunikat prasowy, *Nie ma miejsca na nienawiść: Europa zjednoczona przeciwko nienawiści*, https://commission.europa.eu/document/c60c451c-ccd2-406a-be3a-ef65123f2bb6_en?prefLang=pl, 20.02.2025.

Komisja Europejska, komunikat prasowy, *Europa zjednoczona przeciwko nienawiści*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023JC0051>, 20.02.2025.

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – *Strategia UE w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego (2021–2030)*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022IR0247>, 16.02.2025.

Towards an Eu free from antisemitism, EU Strategy on Combating Antisemitism and Fostering Jewish Life, https://commission.europa.eu/document/download/bc1136b5-2d30-4648-b128-d54c0b64e348_en?filename=factsheet-eu-strategy-on-combating-antisemitism-and-fostering-jewish-life_october2021_en.pdf, 20.02.2025.

Dokumenty OHHIR:

ODIHR (2017), *Understanding Anti-Semitic Hate Crimes and Addressing the Security Needs of Jewish Communities A Practical Guide*, ODIHR (2018), *Addressing Anti-Semitism through Education Guidelines for Policymakers*.

Artykuły online, serwisy internetowe:

Bulska D., Haska A., Wiśniewski M. (2024), *Krytyka państwa Izrael a antysemityzm*, <https://archive.jpr.org.uk/download?id=18233>, 20.03.2025.

DW, *Niemcy. Dramatyczny wzrost antysemityzmu*, <https://www.dw.com/pl/niemcy-dramatyczny-wzrost-antysemityzmu/a-69301529>, 30.03.2025.

IHRA, *Międzynarodowy Sojusz na Rzecz Pamięci o Holokauście*, <https://holocaustremembrance.com/resources/robocza-definicja-antysemityzmu-przyjeta-przez-miedzynarodowy-sojusz-na-rzecz-pamieci-o-holokaucie>, 20.02.2025.

USHMM (2025), *Introduction to the Holocaust*, <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/introduction-to-the-holocaust>, 20.02.2025.

Wikipedia, *Wilhelm Maar*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Wilhelm_Marr, 30.03.2025.

Wirtualny Sztetl, *Antysemityzm*, <https://sztetl.org.pl/pl/slownik/antysemityzm>, 30.03.2025.

Wirtualny Sztetl, *Diaspora*, <https://sztetl.org.pl/pl/slownik/diaspora>, 30.03.2025.

Żydowskie Stowarzyszenie Czulent (2023), *Monitoring nienawistnych treści*, Kraków.

Materiały online, YouTube:

Dyskusja panelowa o książkach z serii „Z dziejów CKZP” podczas Sesji Naukowej *Żydostwo polskie chce i będzie żyć*. Centralny Komitet Żydów w Polsce w 80. Rocznice powstania, YouTube, <https://www.youtube.com/live/W3hHpt-hofg>, 25.02.2025.

Zapiski z Wygnania. Telewizyjna realizacja spektaklu Teatru Polonia (2024), reż. Magda Umer, <https://vod.tvp.pl/teatr-telewizji,202/zapiski-z-wygnania,1290343>, 10.06.2024.

Tabela 2:

Poziom antysemityzmu wzrósł w porównaniu z ostatnimi pięcioma latami:

1. Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitisms, 2013, Komunikat Prasowy, s. 1.
2. Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitisms, 2013, s. 15.
3. Drugie badanie dotyczące dyskryminacji i przestępstw z nienawiści wobec Żydów w UE, Streszczenie, 2018, s. 3.
4. Komunikat prasowy FRA III badanie, 2024, s. 1–2.

Antysemityzm określany jako pilny problem do rozwiązania:

1. Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitisms, Komunikat Prasowy, 2013, s. 1.
2. Drugie badanie dotyczące dyskryminacji i przestępstw z nienawiści wobec Żydów w UE, Streszczenie, 2018, s. 3.
3. Jewish people's experiences and perceptions od Antisemitism, 2023, s. 23–24.

Internet jako najczęściej wybierany obszar do publikowania negatywnych opinii o Żydach:

1. Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitisms, 2013, s. 12.
2. Experiences and perceptions of antisemitism Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU, 2018, s. 10–11.
3. Komunikat prasowy FRA III badanie, 2024, s. 1–2.

Doświadczenie jakiegś formy nękania (Żydzi, którzy eksponują przedmioty identyfikujące ich jako Żydów)

1. Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitisms, 2013, s. 29.
2. Experiences and perceptions of antisemitism Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU, 2018, s. 45.
3. Komunikat prasowy FRA III badanie, 2024, s. 1–2.

Tabela 3:

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/combating-antisemitism/coordinator-combating-antisemitism-and-fostering-jewish-life_en, 2.02.2025.

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0243_PL.html, 2.02.2025.

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15213-2018-INIT/pl/pdf>, 2.02.2025.

<https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2018/12/06/fight-against-antisemitism-council-declaration/>, 2.02.2025.

<https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2020/12/02/antisemitism-council-declaration-on-fighting-antisemitism/>, 2.02.2025.

Wykaz skrótów

FRA – European Union Agency for Fundamental Rights – Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej

IHRA – International Holocaust Remembrance – Międzynarodowy Sojusz na Rzecz Pamięci o Holokauście

ODIHR – Office for Democratic Institutions and Human Rights – Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka

UE – European Union – Unia Europejska

USHMM – United States Holocaust Memorial Museum – Muzeum Holokaustu w Stanach Zjednoczonych

European Union Policy on Combating Antisemitism

Summary

From ancient times, through the Middle Ages, the Renaissance, the Baroque, the Enlightenment, to the present day, Europe has been both an active and passive witness to one of many forms of discrimination – antisemitism. The rising tide of antisemitism in Europe has led the European Union to commit to preventing and combating all forms of antisemitism, and supporting Jewish life. This article presents an analysis of the records of individual European Union actions in the field of counteracting antisemitism from 2012 to 2024.

Key words: European Union, antisemitism, Combating antisemitism, EU Strategy on Combating Antisemitism, FRA

Informacje o autorce

Klaudia Wojtkowiak [klaudiawojtkowiak26@gmail.com] absolwentka studiów magisterskich na kierunku stosunki międzynarodowe na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu. Specjalista w Sekcji Organizacji i Wsparcia Aplikacji Grantowych w Centrum Wsparcia Projektów UAM. Zainteresowania naukowe: polityka historyczna Unii Europejskiej, uprzedzenia, ludobójstwa, relacje polsko-żydowskie.